

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ОСІБ ЗА ОДОНТОЛОГІЧНИМ СТАТУСОМ

В.В. Черняк, П.А. Гасюк, А.Г. Нікіфоров

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» (м.Полтава)
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського»
(м.Тернопіль)
Полтавське обласне бюро судово-медичної експертизи (м. Полтава)

ВСТУП. Про тісний зв'язок стоматології з судовою медициною вказують, як використання загальних судово-медичних знань, так і судово-медичний підхід до вирішення ряду питань. В літературних джерелах викладені всі аспекти судової медицини з врахуванням проведення експертних досліджень об'єктів стоматологічного походження. Проте, доцільно було б використовувати дані одонтологічного та одонтогліфічного дослідження для розширення експертних даних при проведенні судово-медичної ідентифікації особи за стоматологічним статусом. Незважаючи на те, що існує та використовується багато стоматологічних методів для проведення судово-медичних експертиз, не вистачає більш чітких схем та алгоритмів проведення ідентифікаційних міроприємств з використанням судово-одонтологічних досліджень. Зазвичай, широко представлені та висвітлені питання травматології щелепно-лицевої області, але не достатньо і не завжди в повному об'ємі використовується стоматологічний, а точніше одонтологічний статус. Особливе значення та більш чіткіші програми досліджень та експертиз допомогли б зменшити число невпізнаних тіл та одночасно знизити кількість імен в списках людей, які пропали без вісті. Дана проблема надзвичайна актуальна в наш час, коли частішають теракти, військові конфлікти, які виникають не лише поодинокі в кожній окремо взятій країні, але і в цілому світі.

РЕЗУЛЬТАТИ ОТРИМАНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

На нашу думку, особливої уваги заслуговують, запропоновані нами дані при проведенні судово-медичної експертизи з врахуванням ідентифікаційних ознак зубів, а також при встановленні расової приналежності особи за стоматологічним статусом. При проведенні судово-медичної експертизи трупів невідомих осіб, скелетованих, ексгумованих та без вісті пропавших осіб, запропоновані нами дані одонтологічного та одонтогліфічного дослідження, які доцільно використовувати судово-медичним експертом при складанні «Упізнавальної карти». Одонтологічні ознаки дають змогу отримання більш повної та розширеної картини проведеної експертизи.

Сучасний рівень одонтології дає можливість вивчення подальшої інтеграції вказаних методів дослідження з використанням морфометричних,

радіовізіографічних показників та їх математичного аналізу для отримання результатів експертиз. Внаслідок того, що зуби зберігаються протягом тривалого часу, незважаючи на вплив навколишнього середовища, вони є прекрасним матеріалом для проведення експертиз.

Всі запропоновані методи дослідження можна розділити на 2 етапи: вивчення одонтологічних даних кожної групи зубів, зокрема так званих «ключових зубів», як найбільш стабільних, тобто ікол та великих кутніх зубів (молярів); на другому етапі - встановлення індивідуального одонтогліфічного малюнку великих кутніх та співставлення отриманих даних з врахуванням ознак моляризації та інцизивації, що надасть можливість з'ясувати етнічні особливості. Одонтологічні показники окремих класів зубів, в тому числі ікол визначаються особливостями їх індивідуального одонтогліфічного малюнку коронки, а також взаємовідношенням різних їх антропологічних варіантів до сусідніх класів зубів.

Завдяки одонтологічному та одонтогліфічному дослідженню можна визначити одонтогліфічний малюнок («X»-плюс чи «Y»-ігрек) та кількості горбиків). При цьому, необхідно враховувати у кожному випадку ступінь вираженості інцизивації (на центральних різцях за такими одонтологічними ознаками, як їх форма вестибулярної поверхні, наявність лопатоподібності). Крім того, ознаки моляризації: на іклах та інших групах зубів за наявністю («X»-плюс або (ігрек) «Y»-малюнка коронок перших великих кутніх зубів, а також кількості в них горбиків або додаткового горбика Карабеллі та Карабеллі де Йонге. Одонтогліфічне вивчення всіх груп зубів доцільно проводити з врахуванням рекомендацій (А. Guinetta, 1999 та Р. Hershkovitz, 1990), відображених в класифікації (А.А. Зубова, 1974) рельєфу жувальної та апроксимальної поверхонь, а також згідно наукових розробок (А.П. Гасюка та П.М. Скрипнікова, 2001, В.В. Черняк, 2009).

Таким чином, модифіковані нами антропологічні чотири варіанти ікол (за П.А. Гасюком, 2005 р.) визначалися наступними одонтологічними показниками: перший антропологічний варіант ікол характеризувався плоским або незначним пологим підвищенням, що слабо помітне на загальному фоні лінгвальної поверхні. Другий антропологічний

варіант ікол проявлявся чітко вираженим напів-круглим або овальним вздуттям в області емалі лінгвального горбика. Третій антропологічний варіант ікол визначався наявністю чітко відокремленого лінгвального горбика, що має власну вершину, яка не досягає рівня ріжучої частини основного горбика. Четвертий антропологічний варіант характеризувався тим, що вершина лінгвального горбика знаходилась на одному рівні з ріжучим краєм. Крім визначення ступеня вираженості лінгвального горбика по відношенню до основного, нами враховувалася в іклах форма вестибулярної поверхні: прямокутна овальна трикутна. Група премолярів виражених ознак інцизивації або моляризації на нашу думку не має, тому що даний клас зубів знаходиться на межі поля інцизивації та моляризації, тому клас-специфічних ознак не має, завдяки накладанню одних ознак на інші.

Також, нами проводилось детальне вивчення групи молярів. Одонтологічні ознаки великих кутніх зубів співставлялися з одонтологічними ознаками інших класів зубів, як верхньої так і нижньої щелеп згідно існуючих одонтологічних ознак в групі різців, ікол, премолярів та молярів. Одонтологічні ознаки, а саме прояв стилоїдних структур (морфогенетичне поле інцизивації) в молярах, крім появи горбика Карабеллі, супроводжується в деяких випадках наявністю на вестибулярній поверхні молярів верхньої щелепи – екзостія. Так, в різцях вплив поля інцизивації в наших спостереженнях спостерігався наявністю трикутної або овоїдної форми, наявністю стилоїдних горбиків (екзостилів) на центральних та латеральних різцях в іклах різним ступенем розвитку лінгвального горбика, в групі бічних зубів, особливо у великих кутніх зубах – наявністю екзостія, горбика Карабеллі та Карабеллі де Йонге. Прояви ознак інцизивації, в значній мірі в наших дослідженнях, проявлялися на нижній щелепі. Вплив одонтологічних ознак великих кутніх зубів (моляризація), характеризуються перш за все наявністю в молярах п'яти горбів, наявності «+»-малюнку, чи «Y»-малюнку; великою кількістю горбиків (5,4), наявності α -, β -, γ -ямок. До ознак моляризації належать додаткові та дублюючі борозни. Всі вищеперераховані одонтологічні ознаки визначалися в проведених нами дослідженнях та мали різний ступінь прояву, а також були більш

характерними для верхньої щелепи, а також мали різний ступінь прояву.

Як показують результати наших досліджень «Y»- малюнок характеризується наявністю дистального гребеня тригону, який з'єднує діаконус та епіконус, та мав різну ступінь вираженості, що визначалось одонтогліфічно, як близьким та віддаленим розташуванням ямок (α , β). Встановлено, що шестигорбиковий моляр на нашому матеріалі не зустрічався, проте п'ятигорбиковий моляр частіше зустрічався при «Y»-одонтогліфічному малюнку, ніж при «+»-малюнку.

ВИСНОВОК

Враховуючи вищевказане, нами запропонований метод використання індивідуального одонтологічного статусу при проведенні судово-медичних експертиз. Отримані дані одонтологічного та одонтогліфічного дослідження можуть бути досить цінними для проведення судової експертизи невідомих осіб та в подальшому можуть бути використані для складання алгоритму проведення дослідження за одонтологічним статусом.

Література

1. Гасюк А.П. Атлас одонтогліфіки людини /А.П. Гасюк, П.М Скрипников. – Полтава, 2001. – 87 с.
2. Горбунова И.Л. Клиническая анатомия зубов / Горбунова И.Л. – М.: Медкнига, 2006 – 175 с.
3. Зубов А.А., Халдеева Н.И. Одонтология в современной антропологии. – Москва: Наука, 1989. – 231с.
4. Г.А. Пашинян. Идентификация личности по комплексному исследованию особенностей строения зубов и зубных рядов / Г.А. Пашинян //Судебно-медицинская экспертиза: научно-практический журнал. – 2005. – Том 48, № 5. – С. 26-29.
5. Михайличенко Б.В. Судова стоматологія. – Київ, «МП Леся» - 2004.- 351с.
6. Черняк В.В., Сіренко О.А., Гасюк П.А. Особливості судово-медичної експертизи за індивідуальним одонтологічним статусом. – Полтава, 2011. – с.114